

**INFLUENȚA SISTEMELOR DE
DREPT REGIONAL ȘI
INTERNAȚIONAL ÎN ORDINEA
JURIDICĂ INTERNĂ**

Lect. univ. **Ștefan MOȚĂȚĂIANU**
Universitatea "Constantin Brâncuși" din
Târgu Jiu

***Abstract:** The bilateral report law-firm, involving mutual influence is confirmed in the field of social relations both internally and within established systems instituted at a regional and international level. Law in general is experiencing a strong and complex development, the area of intermingling between domestic and international regulations limiting excessive tendencies to promote an absolute sovereignty in the benefit of cooperation including in the legal regulations area. Is perfectly obvious that national regulations are developed under the influence and given the established regional, but also international, legal systems. Unanimously recognized is the prevalence of the international law system in relation to regional and national law, Article 103 of UN Charter unequivocally supporting such a relationship. As for the relationship between EU law and national law is recognized the primacy of Community law reported to domestic regulations, report agreed by the Member States and as a manifestation of sovereignty.*

***Cuvinte cheie:** dreptul internațional, dreptul intern, ordinea juridică, tratat, norme juridice*

I. Raportul dintre dreptul internațional și dreptul intern.

În literatura de specialitate, cel mai adesea, dreptul internațional este definit ca un ansamblu de norme care include elemente de specificitate de natură a face diferența atunci când acesta este comparat în raport de dreptul intern. Întâlnim însă în ultima perioadă, un nou concept în definirea dreptului internațional ce promovează în prim-plan caracterul de **sistem normativ**, evident aceasta reprezentând o nouă

**INFLUENCE OF REGIONAL AND
INTERNATIONAL LAW SYSTEMS
INTO DOMESTIC LAW**

Lecturer **Ștefan MOȚĂȚĂIANU**
„Constantin Brancuși” University of Tg.-Jiu

***Abstract:** The bilateral report law-firm, involving mutual influence is confirmed in the field of social relations both internally and within established systems instituted at a regional and international level. Law in general is experiencing a strong and complex development, the area of intermingling between domestic and international regulations limiting excessive tendencies to promote an absolute sovereignty in the benefit of cooperation including in the legal regulations area. Is perfectly obvious that national regulations are developed under the influence and given the established regional, but also international, legal systems. Unanimously recognized is the prevalence of the international law system in relation to regional and national law, Article 103 of UN Charter unequivocally supporting such a relationship. As for the relationship between EU law and national law is recognized the primacy of Community law reported to domestic regulations, report agreed by the Member States and as a manifestation of sovereignty.*

***Key-words:** international law, domestic law, legal order, treaty, juridical rules*

I. The relationship between international law and domestic law.

In literature, most often, international law is defined as a set of rules that includes specific elements relating to distinguish when it is compared against the domestic law. But lately we encounter a new concept to define international law that promotes mainly the character of the normative system, clearly this represents a new approach, more complex and very pragmatic. Transforming a set of legal rules in a law system is the result of action of the political factor under which it becomes

abordare evident mai complexă dar și cât se poate de pragmatică. Transformarea unui ansamblu de norme juridice într-un sistem de drept este consecința acțiunii factorului politic în baza căruia acesta devine efectiv, unitar și complet.¹

Dreptul internațional public ca sistem, se caracterizează prin **efectivitate**, însușire ce presupune că un ansamblu de norme este respectat de marea majoritate a subiecților, state și organizații internaționale, care acceptă și aplică efectiv aceste norme.

Sistemul dreptului internațional este de asemenea un sistem **unitar**, unitatea fiind efect al modului de elaborare al normelor internaționale și garantată de norme cu valoare de principii fundamentale.

În sfârșit, dreptul internațional public se prezintă ca un sistem **complet**, ansamblul său de norme asigurând respectarea de către subiectele de drept, dar și antrenarea răspunderii acestora în baza unor norme aparținând aceluiași sistem.

Dreptul internațional a determinat și mai apoi a consolidat la nivelul societății internaționale o ordine juridică bazată pe norme însemnând principii și reguli izvorâte din valori proprii și esențiale ale umanității. Societatea internațională este de neconceput în lipsa ordinii juridice dată fiind eterogenitatea valorilor comunității internaționale cât și dificultății manifestată uneori în realizarea consensului general al subiecților de drept internațional asupra “tuturor dimensiunilor și configurației unei table de valori unice la scară mondială”².

Ordinea juridică internațională este considerată că reprezintă ansamblul reglementărilor internaționale precum și mecanismele și procesele implicate în crearea, interpretarea și aplicarea reglementărilor respective³. În plan conceptual ordinea juridică internațională se prezintă ca un ansamblu unitar și dinamic ordonat pe două nivele, unul normativ legat de formarea și dezvoltarea dreptului internațional și un altul instituțional,

effective, consistent and complete¹⁵.

Public international law as a system is characterized by effectiveness, quality that means that a set of rules is respected by the vast majority of subjects, states and international organizations that accept and apply these rules effectively.

The system of international law is also a unitary system, the unit being a result of the elaboration of international rules and norms guaranteed by norms with fundamental principles value.

Finally, international law appears as a complete system, its whole of rules ensuring compliance by the subjects of law, but also their involvement in the liability based on rules belonging to the same system.

The international law determined, and then strengthen, at the level of the international society, a legal order based on principles and arising from own and basic humanity values. The international society is inconceivable without the legal order, because of the heterogeneity of the international community values and given the difficulty sometimes manifested in realizing the general consensus of international legal issues on "all sizes and configurations of a unique values board at a global level"¹⁶.

International law order is viewed as the whole of international regulations and also mechanisms and processes involved in creating, interpreting and applying those rules¹⁷. The conceptual international legal order is presented as a unitary and dynamic ensemble ordered on two levels, one normative connected to training and development of international law and other institutional mechanisms involving the application of international rules. Based on a true legal community of the international society the international legal order is presented in its regulatory component, and that we have in view for the report to the domestic law, as a hierarchical system of rules and regulations. This hierarchy of

implicând mecanisme de aplicare a reglementărilor internaționale. Fundamentată pe o adevărată comunitate juridică a societății internaționale ordinea juridică internațională se prezintă în componenta sa normativă, și pe care noi o avem în vedere în raportul cu dreptul intern, ca un sistem ierarhic de norme și reglementări. Această ierarhie a normelor încorporate ordinii juridice internaționale a provocat în literatura de specialitate ample dezbateri, în principal, cu referire la normele imperative, norme ce au generat aprinse discuții în cadrul Conferinței de la Viena, finalizată prin adoptarea Convenției de la Viena din 1969 asupra dreptului tratatelor. Opinii diverse și uneori contradictorii au fost exprimate în privința relației existente între ordinea juridică internațională și ordinea juridică internă, în realitate o repunere în discuție a clasicului raport drept intern - drept internațional. Adepții dualismului V.H. Triepel și D. Anzilotti ce promovează modelul separației radicale între dreptul internațional și dreptul intern consideră că ordinea juridică internațională nu are nici un punct comun cu ordinea internă, deoarece prima funcționează în baza convențiilor adoptate de state în timp ce pe plan intern, statul promovează legile aplicabile unor raporturi de subordonare ce sunt impuse persoanelor fizice dar și juridice. Singura situație în care s-ar reține un punct de legătură între cele două ordini juridice, ar fi aceea, în care un stat adoptă o normă internă contrară dreptului internațional consecința fiind antrenarea responsabilității internaționale.

La rândul său, monismul, promovează unitatea celor două ramuri de drept, intern și internațional, normele aparținând acestora formând un cod comun, chiar dacă pentru unii primatul îl deține dreptul intern iar pentru alții, dreptul internațional. În realitate nici unul din curentele de gândire amintite mai sus nu dau expresie raporturilor existente între dreptul intern și cel internațional

rules incorporated into the international legal order has caused extensive debate in the literature mainly in relation to mandatory rules, rules that have generated heated discussions in the Conference in Vienna, finalized with the adoption of the 1969 Vienna Convention on the Treaties Law. Different and sometimes contradictory opinions were expressed on the relationship between international law and domestic law, in fact a subversion of the classic domestic law - international law comparison. Dualism followers V.H. Triepel and D. Anzilotti promote the model of radical separation between international law and the domestic law considering that international law has no common point with the internal law, as the first works on the conventions adopted by states while internally, the state promotes laws applicable to relationships of subordination that are imposed on individuals but also on legal persons. The only situation where it would retain a liaison point between the two legal systems would be when a state adopts an internal rule contrary to international law with the result of the involvement of the international responsibility.

In its turn, monism, promotes the unity of the two branches of law, national and international their rules forming a common code belonging to them, even if it holds for some primary is the domestic law and for others the international law. In fact none of the currents of thought mentioned above give expression to the existing relationship between domestic and international law extrapolating of making absolute either of the two juridical orders¹⁸.

Application of international law in domestic law is ultimately determined by each state. Assessing the relations between the two legal systems, domestic but also international oscillates between autonomy and interdependence¹⁹.

International law has a different authority in the internal order, which vary from state to state, but it depends on the

extrapolând sau absolutizând una sau alta dintre cele două ordini juridice⁴.

Aplicarea normelor de drept internațional în ordinea juridică internă este în cele din urmă determinată de fiecare stat. Se apreciază că raporturile dintre cele două ordini juridice, internă dar și internațională oscilează între autonomie și interdependență⁵.

Dreptul internațional are o autoritate diferită în ordinea internă, ce variază de la un stat la altul, dar și în funcție de domeniul raporturilor sociale cărora urmează să li se aplice reglementarea internațională.

Orientarea cu tendințe pragmatice este de a se recunoaște în anumite condiții și cu unele limite autoritatea dreptului internațional în ordinea internă chiar dacă practica statelor nu este una uniformă. Anglia, de exemplu, într-o concepție dualistă, transpune reglementările internaționale în ordinea juridică internă prin adoptarea de legi cum s-a întâmplat în materia drepturilor omului recunoscute în Convenția Europeană a Drepturilor Omului. În Franța, tratatele internaționale primează asupra legilor interne cu condiția de a fi ratificate sau aprobate, publicate în jurnalul oficial și încheiate sub condiția reciprocității⁶.

În România, prin Constituția din 1991 revizuită în 2003, se promovează autoritatea dreptului internațional în ordinea juridică internă, articolul 11, statuând că tratatele ratificate de parlament fac parte din dreptul intern, iar prin articolul 20, ce evident exprimă o concepție monistă, se consacră prioritatea reglementărilor internaționale privind drepturile fundamentale ale omului în raport cu legile interne. De asemenea, în raport cu dreptul comunitar, dreptul internațional public exercită o autoritate acceptată fără rezerve în ordinea juridică comunitară, organizată la un nivel intermediar între ordinea juridică internațională și cea internă. Dreptul comunitar consacră supremația dreptului internațional a principiilor fundamentale ca

area of social relations which are to apply international rules.

The orientation with pragmatic tendencies is to recognize certain conditions and limits on the authority of international law in domestic policy even if the practice of the States is not a uniform. England, for example, in a dualistic conception, implements international rules in domestic law by adopting laws as occurred in the human rights recognized in the European Convention on Human Rights. In France, international treaties take precedence over national laws provided to be ratified or approved, published in the Official Journal and entered under the interchangeable condition²⁰.

In Romania, the 1991 revised Constitution in 2003, promotes the authority of international law into domestic law, Article 11, stating that treaties ratified by parliament are part of national law but by Article 20, which clearly expresses a monistic conception, is devoted the priority of international rules on fundamental human rights in relation to national laws. Also, in relation to Community law, public international law exercises an accepted authority in the Community legal order while the reserves held at an intermediate level between international and domestic law. Community law enshrines the supremacy of international law and fundamental principles of its rules as mandatory.

Referring still to universal area of law enforcing and questioning the overall hierarchy of rules it is concluded that international law generally is at a higher level of authority in relation to regional legal sub-systems as well as national systems.

II. EU Law as a legal regional system and its influence on national law.

Political analysts are unanimous in agreement that the XXI century will be

și a normelor sale imperative.

Referindu-ne la aria universală de aplicare a dreptului și punând în discuție ierarhia generală a normelor se poate concluziona că dreptul internațional general se situează la un nivel superior de autoritate în raport cu subsistemele juridice regionale ca și cu sistemele de drept intern.

II. Dreptul Uniunii Europene ca sistem juridic regional și influența asupra dreptului intern.

Analiștii politici sunt unanim de acord că secolul XXI va fi dominat de conglomeratele de state integrate. La nivel mondial se desfășoară deja mari procese integraționiste, din care Uniunea Europeană, ca uniune politică, economică, monetară și în cele din urmă militară, privită din punct de vedere instituțional este cel mai avansat.

Procese integraționiste se derulează într-un ritm susținut pe continentul asiatic prin intermediul organizațiilor internaționale regionale cum este A.S.E.A.N. (Association of South East Asian Nations) renăscută în 1991 din inițiativa Thailandeii pentru crearea unei zone de liber schimb în zona Asiei de sud-est⁷, dar și A.P.E.C. (Asia Pacific Economic Cooperation Group) ca forum de cooperare comercială și investiții între țări din Asia și mari puteri din bazinul Pacificului⁸. Pe continentul nord-american procesul de integrare este promovat prin acordul pentru comerț liber, N.A.F.T.A. (North American Free Trade Agreement) având ca membrii S.U.A., Mexic și Canada.

În sfârșit se impune a lua în considerare obiectivele integraționiste promovate de Federația Rusă în spațiul ex-sovietic, prin intermediul C.S.I. pe baza egalității și suveranității statelor membre ca și a unor reforme în privința cooperării.

În lumea arabă, chiar dacă integrarea rămâne doar un proces de viitor, rolul de promotor al intereselor statelor din zonă revine Ligii Arabe ca organizație

dominated by states conglomerates integrated. At a global level there are already happening great integration processes of which the European Union, as an economic, politic, monetary and ultimately military policy, seen from an institutional perspective is the most advanced.

Integration process runs at a sustained rate in the Asian continent through regional international organizations such as A.S.E.A.N (Association of South East Asian Nations) reborn in 1991 in Thailand's initiative to establish a FTA in the South East Asia²¹, but also A.P.E.C. (Asia Pacific Economic Cooperation Group) as a forum for trade cooperation and investment between Asian countries and great powers of Pacific area²². In North American continent integration is promoted by the free trade agreement, N.A.F.T.A (North American Free Trade Agreement) with the members U.S., Mexico and Canada.

Finally we must take into account the integration objectives pursued by the Russian Federation in the ex-sovietic space through C.I.S on the basis of equality and sovereignty of Member States and its reforms on cooperation.

In the Arab world, even if the integration process remains only a future process, the role as promoter of the interests of states in the region is the Arab League as an international organization for economic, social, political and military cooperation. A similar role is played for the African continent, by the Organization of African Unity established in 1963 and which groups 53 countries.

Referring specifically to European Union is required to emphasize that this has come in the last two decades a process as complex and very fast as the pace of change, obviously occurring under the influence of global events but at global but also European level. Changes in community construction were caused by the tilting of

internațională de cooperare economică, socială, politică și militară. Un rol asemănător îl are pentru continentul African, Organizația Unității Africane înființată în 1963 și care grupează 53 de state.

Referindu-ne în mod special la Uniunea Europeană se impune a sublinia faptul că aceasta a parcurs în ultimele două decenii un proces pe cât de complex pe atât de accelerat ca ritm al schimbărilor, evident sub influența evenimentelor petrecute atât la nivel mondial dar și european. Modificările survenite în construcția comunitară au fost determinate pe de altă parte de înclinarea raportului dintre suveranitatea națională și nivelul comunitar de reglementare și acțiune, nivel ce a înregistrat o creștere ascendentă prin extinderea de la domeniul economic la cel al politicii externe, cetățeniei și justiției⁹.

În aceste împrejurări s-a promovat ideea că Uniunea s-a apropiat de modelul unui stat federal, idee însă privită cu multă rezervă de cei ce nu sunt de acord cu o astfel de perspectivă. Semnarea la Roma pe data de 29 octombrie 2004 a „Tratatului instituind o Constituție pentru Europa” a constituit un semnal clar, perspectiva Uniunii fiind aceea de constituire într-un stat federal european, tratatul promovând o constituție, ceea ce ca act juridic este specific statelor. În 2005 însă, două state membre, Franța și Olanda, au respins prin referendum ratificarea tratatului, blocajul intervenit, demonstrând cât se poate de democratic, că populația unor state europene gândește diferit atunci când se pune în discuție o federalizare prea accentuată a proiectului european. Noi negocieri au dus la adoptarea unei soluții de compromis prin eliminarea noțiunii de constituție ca și a altor prevederi controversate. Demersurile au fost finalizate prin semnarea la 13 decembrie 2007 a Tratatului de la Lisabona. De astă dată Irlanda a dat în urma unui prim referendum un răspuns negativ fiind nevoie de organizarea unui al doilea referendum cu rezultat final pozitiv, astfel încât la 1 decembrie 2009 noul Tratat de reformă de la Lisabona a intrat în vigoare.

the report between the national sovereignty and EU regulatory level and action, level that grew upward through the economic expansion in the foreign policy, citizenship and justice.²³

In these circumstances it was promoted that the idea that the Union approached the model of a federal state, but the idea is regarded with great reserve of those who disagree with that perspective. The signing in Rome on October 29, 2004 of the "Treaty establishing a Constitution for Europa" was a clear signal, the perspective of the Union being that of establishing an European federal state, promoting a constitutional treaty, which as a legal act is specific to states. But in 2005, two Member States, France and the Netherlands rejected the ratification by referendum, the blockage occurred, demonstrating in a democratic way that the population of the European countries thinks in a different way when questioning a too sharp federalization of the European project. New negotiations have led to a compromise solution by eliminating the concept of constitution as well as other controversial provisions. Steps have been completed by signing on December 13, 2007 the Treaty of Lisbon. This time Ireland gave a negative response to a first referendum requiring the organization of a second referendum with final positive result, so from December 1, 2009 the new Reform Treaty of Lisbon enters into force.

The Lisbon treaty is an amendment treaty to the present treaties. On one hand there was amended the Treaty regarding the European Union (TUI) in six titles and a preamble, through amendments brought reflecting the general frame and the Union principles. Also the Lisbon Treaty amended the EU Establishment Treaty (Rome 1957) which was renamed the Treaty regarding the functioning of EU (TFUE). On the basis of this treaty the juridical persona of the EU was established that through constitutive treaties and grows as

Tratatul de la Lisabona este un tratat de amendare a tratatelor existente. Pe de o parte a fost modificat Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE), cuprinzând șase titluri și un preambul, prin amendamentele aduse reflectând cadrul general și principiile Uniunii. Totodată tratatul de la Lisabona a amendat și Tratatul de instituire a Comunității Europene (Roma, 1957) care a fost redenumit Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE). În baza acestui tratat s-a recunoscut personalitatea juridică a Uniunii Europene, care prin tratatele constitutive a fost creată și se dezvoltă ca o construcție specifică și originală, căreia statele membre i-au transferat competențe exclusive sau comune, limitându-și suveranitatea și stabilind o ordine juridică proprie, integrată sistemului juridic al statelor.¹⁰ Efect al acestei situații, raporturile dintre ordinea juridică comunitară și ordinea juridică internă a statelor membre evoluează sub semnul originalității și specificității construcției europene, constând în independența instituțiilor comunitare față de statele membre, instituționalizarea creării și aplicării normelor de drept, din raporturile directe cu persoanele fizice și juridice ale statelor membre. Se poate astfel reține că ordinea juridică instituită la nivelul Uniunii Europene acționează independent, sens în care s-a pronunțat Curtea Europeană în speța Gend and Loos (1963), supremația acestei ordini în raport de cea a statelor membre fiind promovată de aceeași Curte prin hotărârea privind speța Flaminio Costa c. Enel (1964) din care se reține că “statele și-au limitat, deși în domenii restrânse, drepturile lor suverane și au creat astfel un corp de drept aplicabil resortisanților lor și lor însăși”¹¹.

În literatura de specialitate ordinea juridică a fost definită ca un ansamblu organizat și structurat de norme juridice având izvoare proprii, dotat cu organe și proceduri apte să le adopte, să le interpreteze și să sancționeze violarea lor¹². În spațiul Uniunii Europene funcționează principiul

an original ans specific construction, to which the Member States transferred exclusive and ordinary competencies, limiting their sovereignty and establishing an own juridical order, integrated in the states juridical system.²⁴ As an effect of this situation, the relation between the juridical community law and the domestic law of the member states, evolves under the sign of originality and peculiarity of the european construction, consisting in the independence of the community institutions of the member states, institutionalization of creating and application of the law regulations, form direct relation with legal and individual personas of the member states. We can remember that the juridical order established at the EU level acts independently, way in which the European Court pronounced in the case Gend and Loos (1963), the supremacy of this order in relation of that of the member states being promoted by the same Court through the decision regarding the case Flaminio Costa c. Enel (1964) from which we retain that “the states limited, although in restricted areas, their sovereignty rights and created a law body applicable to their nations and to them”.²⁵

In the speciality literature the juridic order was defined as an ensemble organized and structured by juridical rules having its own springs, featured with its bodies and procedures good to adopte, interpret and sanction their violation.²⁶ In the EU space the principle of treatment equality is functioning so that none of the member states can't waive at the conferred features as no state will be forced to accept major waives, important which could create subordonating or inequality positions.

In the EU law there is an ierarchy of the juridical rules, on top of the ierarchy being the regulations included in the EU treaty (TUE) and also in the Treaty on EU Functioning (TFUE). These regulations have an absolute presumption of legality. Regarding the relation between the EU Law

egalității de tratament astfel încât nici unul din statele membre nu poate renunța la atributele conferite după cum nici un stat nu va fi nevoit să accepte renunțări importante, majore care ar crea astfel poziții de subordonare sau de inegalitate.

În dreptul Uniunii Europene există o ierarhie a normelor juridice, în vârful ierarhiei situându-se reglementările cuprinse în Tratatul Uniunii Europene (TUE) ca și în Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene (TFUE). Normele acestor tratate beneficiază de o prezumție absolută de legalitate. În privința raportului dintre dreptul Uniunii Europene și dreptul național este de reținut Protocolul nr. 30 la Tratatul CE privind aplicarea principiilor subsidiarității și proporționalității introdus în anul 1993 ale cărui reguli au fost anterior conturate în practica Curții de Justiție.

Dreptul Uniunii are prioritate față de oricare prevedere a dreptului național chiar și față de prevederile constituționale ale statelor membre¹³. Prioritatea dreptului comunitar față de dreptul național nu înseamnă că prevederile naționale sunt inexistente ci doar că în baza principiului priorității de aplicare, norma de drept intern nu se aplică atunci când este în conflict cu o normă europeană. O altă consecință a supremației dreptului Uniunii Europene este aceea că statele membre au obligația de a abroga sau amenda legislația națională contrară. Curtea de Justiție a motivat supremația dreptului Uniunii Europene prin principiul efectivității acestuia. Supremația sa poate fi privită însă și ca o consecință a obligației de loialitate a statelor membre față de Uniunea Europeană¹⁴.

Bibliografie

Valentin Constantin, *Drept internațional*, Ed. S.C. Universul Juridic S.R.L., București, 2010
Popescu D. ș.a., *Drept Internațional Public*, Casa de Editură și Presă Șansa S.R.L., București, 1994

and the subsidiarity principles and proportionality introduced in 1993 which rules were afterwards outlined in the practice of the Court of Law.

EU law has priority to any domestic law provision, even the constitutional provisions of the member states.²⁷

Priority of EU law over national law does not mean that national provisions are absent only that on the basis of implementing the principle of precedence, the norm of domestic law does not apply when it conflicts with an European norm. Another consequence of the supremacy EU law is that Member States are obliged to repeal or amend national legislation to the contrary. The Court of law reasoned the primacy of European Union Law through its principle of effectiveness. Its supremacy can be seen as a consequence of the duty of loyalty of the Member States to the European Union.²⁸

Bibliography

Valentin Constantin, *Drept internațional*, Ed. S.C. Universul Juridic S.R.L., București, 2010
Popescu D. ș.a., *Drept Internațional Public*, Casa de Editură și Presă Șansa S.R.L., București, 1994
Black Dictionary, Eight edition, Brian Garner redactor-șef
Popescu D., *Drept Internațional Public*, Ed. Universității Titu Maiorescu, București 2005
Combacau J. et S. *Sur Droit International Public*, Ed. Montchrestian 5-e ed. 2001
Blacher Ph., *Droit des relations internationales*, Ed. Lexis-Nexis, Paris, 2006
Dragomir E., Nița D., *Tratatul de la Lisabona*, Ed. Nomina Lex, București, 2009
Popescu D., *Considerații privind raportul dintre dreptul internațional și dreptul comunitar, în Dinamica relațiilor internaționale în epoca contemporană*, Ed.

- Black Dictionary, Eight edition, Brian Garner redactor-șef
- Popescu D., Drept Internațional Public, Ed. Universității Titu Maiorescu, București 2005
- Combacau J. et S. Sur Droit International Public, Ed. Montchrestian 5-e ed. 2001
- Blacher Ph., Droit des relations internationales, Ed. Lexis-Nexis, Paris, 2006
- Dragomir E., Nița D., Tratatul de la Lisabona, Ed. Nomina Lex, București, 2009
- Popescu D., Considerații privind raportul dintre dreptul internațional și dreptul comunitar, în Dinamica relațiilor internaționale în epoca contemporană, Ed. Universul Juridic, București, 2006
- Ținca O., “Drept comunitar general”, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1999
- C. C., 473/93, Comisia c. Luxemburg, Culegere, 1996
- Rusu I. E., Gornig G., Dreptul Uniunii Europene, Editura CH Beck, București, 2009
- Universul Juridic, București, 2006
- Ținca O., “Drept comunitar general”, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1999
- C. C., 473/93, Comisia c. Luxemburg, Culegere, 1996
- Rusu I. E., Gornig G., Dreptul Uniunii Europene, Editura CH Beck, București, 2009

¹ Valentin Constantin, Drept internațional, Ed. S.C. Universul Juridic S.R.L., București, 2010, pag. 35

² Popescu D. ș.a., Drept Internațional Public, Casa de Editură și Presă Șansa S.R.L., București, 1994, pag. 27

³ Black Dictionary, Eight edition, Brian Garner redactor-șef, pag. 914

⁴ Popescu D., Drept Internațional Public, Ed. Universității Titu Maiorescu, București 2005, pag. 18

⁵ Combacau J. et S. Sur Droit International Public, Ed. Montchrestian 5-e ed. 2001, pag. 280

⁶ Blacher Ph., Droit des relations internationales, Ed. Lexis-Nexis, Paris, 2006, pag. 7

⁷ Membrii A.S.E.A.N. sunt: Brunei, Indonezia, Malaesia, Filipine, Singapore, Thailanda și Vietnam

⁸ Membrii A.P.E.C. sunt: Australia, Brunei, Canada, Chile, Coreea de Sud, China, Hong Kong, Indonezia, Japonia, Malaesia, Mexic, Noua Zeelandă, Papua – Noua Guinee, Filipine, Singapore, S.U.A., Taiwan, Thailanda.

⁹ Dragomir E., Nița D., Tratatul de la Lisabona, Ed. Nomina Lex, București, 2009, pag. 21

¹⁰ Popescu D., Considerații privind raportul dintre dreptul internațional și dreptul comunitar, în Dinamica relațiilor internaționale în epoca contemporană, Ed. Universul Juridic, București, 2006, pag. 288

¹¹ C. 6/64, Costa c. E.N.E.L., Culegere, 1964

¹² Ținca O., “Drept comunitar general”, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1999, pag. 200

¹³ C. C., 473/93, Comisia c. Luxemburg, Culegere, 1996

¹⁴ Rusu I. E., Gornig G., Dreptul Uniunii Europene, Editura CH Beck, București, 2009, pag. 121

¹⁵ Valentin Constantin, Drept internațional, Ed. S.C. Universul Juridic S.R.L., București, 2010, pag. 35

¹⁶ Popescu D. ș.a., Drept Internațional Public, Casa de Editură și Presă Șansa S.R.L., București, 1994, pag. 27

¹⁷ Black Dictionary, Eight edition, Brian Garner redactor-șef, pag. 914

¹⁸ Popescu D., Drept Internațional Public, Ed. Universității Titu Maiorescu, București 2005, pag. 18

¹⁹ Combacau J. et S. Sur Droit International Public, Ed. Montchrestian 5-e ed. 2001, pag. 280

²⁰ Blacher Ph., Droit des relations internationales, Ed. Lexis-Nexis, Paris, 2006, pag. 7

²¹ Members of A.S.E.A.N. are: Brunei. Indonesia. Malaysia. Philippines, Singapore. Thailanda and Vietnam

²² Members of A.P.E.C. are Australia. Brunei. Canada. Chile. South Korea. China. Hong Kong. Indonesia. Japan. Malaysia. Mexico. New Zealandii. Papua New Guinea, Philippines. Singapore. U. S.A. Thailand.

²³ Dragomir E., Nița D., Tratatul de la Lisabona, Ed. Nomina Lex, București, 2009, pag. 21

²⁴ Popescu D., Considerații privind raportul dintre dreptul internațional și dreptul comunitar, în Dinamica relațiilor internaționale în epoca contemporană, Ed. Universul Juridic, București, 2006, pag. 288

²⁵ C. 6/64, Costa c. E.N.E.L., Culegere, 1964

²⁶ Ținca O., “Drept comunitar general”, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1999, pag. 200

²⁷ C. C., 473/93, Comisia c. Luxemburg, Culegere, 1996

²⁸ Rusu I. E., Gornig G., Dreptul Uniunii Europene, Editura CH Beck, București, 2009, pag. 121